

UN BASORELIEF AL ZEIȚEI DIANA

În parcul casei Gheorghe Tătărescu din comuna Poiana (jud. Gorj) se păstrează mai multe monumente sculpturale romane: un capitel și un fragment de coloană, precum și cinci lei funerari. Capitelul și unul din lei sînt lucrați dintr-o piatră de culoare roșiatică, ce se recunoaște cu ușurință a fi augitandezitul din cariera de la Uroi, din apropierea orașului Simeria (jud. Hunedoara). Este astfel aproape sigur că aceste monumente provin de la Ulpia Traiana Sarmizegetusa, Micia sau altă așezare romană din această parte a Transilvaniei¹.

În fațada casei se află încastrat alt leu, mai mic, de marmură, iar în peretele pridvorului, la dreapta ușii, sus, sînt prinse în zid alte două monumente sculpturale de marmură: un fragment de placă votivă mithriacă² și basorelieful pe care îl prezentăm în continuare³ (fig. 1).

Dimensiunile piesei: înălțimea 0,40 m, lățimea 0,215 m, grosimea 0,035 m. Piesa este foarte ștearsă (se mai distinge doar conturul unei siluete umane); spre marginea din dreapta piatra s-a despicat⁴.

Sculptura redă o divinitate feminină, cu o rochie pînă la genunchi, în-cinsă la mijloc; trăsăturile abia se disting; deasupra capului este redat un detaliu, care, în urma identificării divinității, se dovedește a fi *krobylos*; mîna stîngă, roasă în cea mai mare parte, este orientată în jos, cea dreaptă — îndoită, cu antebrațul spre umăr; picioarele ușor depărtate, cel stîng mai în față.

Toate aceste detalii permit identificarea pe această sculptură a zeiței Diana: este reprezentată după un tip cunoscut, în mers spre dreapta, ținînd

¹ Din același parc provine, se pare, și coronamentul de monument funerar cu lei și chipul lui Ammon, aflat acum la Muzeul județean Gorj (C. C. Petolescu, în *SCIV*, 23, 1972, 1, p. 79—80, nr. 1; registrul de inventar al muzeului nu dă nici o indicație). În sprijinul părerii că acest coronament provine din Transilvania se poate invoca și faptul că din cele 21 de monumente cu chipul lui Ammon cunoscute pînă acum, cele mai multe provin de la Ulpia Traiana Sarmizegetusa și Micia (L. Mărghitan — I. Andrițoiu, în *SCIVA*, 27, 1976, 1, p. 45—54).

² I. I. Russu, *Monumente romane rătăcitoare*, în *Drobeta*, 1978, p. 51—54.

³ Această notă urma să apară în *Revista muzeelor și monumentelor* (la a cărei redacție a fost predată în 1978); facem această mențiune, deoarece astfel a fost anunțată în *Revista de istorie*, 33, 1980, 1, p. 209, nota 12. D. Alicu, C. Pop, V. Wollmann, *Figured Monuments from Sarmizegetusa*, BAR, Oxford, 1979, p. 132—133, nr. 320, pl. LV/320, descriu pe scurt această piesă fără a identifica personajul (Thanatos?).

⁴ Piesa este probabil din marmură de Bucova, din care sînt lucrate multe din monumentele de la Ulpia Traiana Sarmizegetusa (aceasta ar fi și o indicație pentru locul de proveniență al piesei); sub acțiunea agenților atmosferici, unele din ele (păstrate acum în Muzeul din Sarmizegetusa și în parcul Muzeului din Deva) s-au despicat în plăci de forme geometrice.

Fig. 1 — Basorelief de marmură reprezentînd pe zeița Diana.

în mîna stîngă arcu, iar dreapta ridicată deasupra umărului, pentru a scoate din tolbă săgeata⁵.

Sculptura a fost realizată prin săparea unui spațiu în jurul siluetei divinității (în maniera „reliefului negativ”), lăsînd un cadru variabil (ce se observă bine pe partea stîngă a plăcii, unde este lat de 3,5 cm, precum și în jurul capului). Se pare că marginea dreaptă a plăcii a dispărut prin despicarea pietrei.

⁵ Cf. G. Bordenache, *Sculture grece e romane del Museo Nazionale di Antichità di Bucarest*, I, București, 1969, p. 43, nr. 67; M. Bărbulescu, *Der Dianakult im römischen Dazien*, în *Dacia*, N.S., XVI, 1972, p. 211, nr. 13—14.

Deși locul de descoperire este necunoscut (probabil însă că provine din Transilvania⁶), acest basorelief se adaugă la repertoriul monumentelor atestând cultul Dianei în Dacia romană⁷.

CONSTANTIN C. PETOLESCU

UN BAS-RELIEF DE LA DÉESSE DIANA

(Résumé)

L'auteur présente un bas-relief en marbre, représentant la déesse *Diana* (fig. 1), actuellement encastré dans la façade d'une maison de Poiana (dép. de Gorj); il suppose que le monument provient de la Transylvanie, éventuellement d'*Ulpia Traiana Sarmizegetusa*.

⁶ Vezi *supra*, nota 4.

⁷ M. Bărbulescu, *op. cit.*, p. 203—223; idem, în *ActaMN*, XIV, 1977, p. 173, nota 1 (completări).